

ÜSTÜN ZEKALI ve ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİ

Editör:

Yrd. Doç. Dr. Feyzullah ŞAHİN

Yrd. Doç. Dr. Feyzullah ŞAHİN - Dr. İbrahim AKAR - Doç. Dr. Elif DAĞLIOĞLU
Uzm. Şeyma Şengil AKAR - Dr. Hüseyin MERTOL - Doç. Dr. Gökhan ARI
Doç. Dr. Hasan Kağan KESKİN - Yrd. Doç. Dr. Marileana Z. LEANA - TAŞÇILAR
Yrd. Doç. Dr. Adile Gülşah SARANLI

Editör: Feyzullah Şahin

Üstün Zekalı ve Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitimi

ISBN 978-605-318-345-7

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2015, Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayın ve satış hakları

Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. Ltd. Şti.ne aittir.

Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

I. Baskı: Aralık 2015, Ankara

Yayın-Proje : Neslihan Gürsoy

Dizgi-Grafik Tasarım: İsa Çam

Kapak Tasarımı: Dilek Karakurt

Baskı: Vadi Grup Ciltevi A.Ş.

İvedik Organize Sanayi 28. Cadde 2284 Sokak No:105

Yenimahalle/ANKARA

(0312 394 55 91)

Yayıncı Sertifika No: 14749

Matbaa Sertifika No: 26687

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA

Yayınevi 0312 430 67 50 - 430 67 51

Yayınevi Belgeç: 0312 435 44 60

Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08

Dağıtım Belgeç: 0312 431 37 38

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet:www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

ÖN SÖZ

Kitaplara önsöz yazmak genellikle konuyu bilmediğiniz zaman oldukça zordur. Ancak, konu ilgi alanınız ise ve yazarları tanıyorsanız işiniz biraz daha kolay olur. Üstün zekalı ve üstün yetenekli öğrencilere uygulanacak olan eğitim uygulamalarını kapsamlı biçimde ele alan genç bilim insanlarının ürününe ön söz yazmak uzun yıllarını bu alana vermiş bir bilim insanına kıvanç verecektir.

1964 yılından itibaren örgün eğitim içinde zaman zaman üstün zekalıların eğitimi konusunda değişik uygulamalar yapılmış ancak bütün uygulamalar değişik nedenlerle akamete uğramıştır. Ülkenin inovasyon yapacak ve katma değeri yüksek ürünler ortaya koyacak beyin gücünü yetiştirmek ancak uygun programlarla gerçekleştirilebilir. Ülkemizin uluslararası arenada eğitimde yer aldığı sıralama konunun ne kadar acil olduğunun bir göstergesidir. Genç bilim insanlarının hazırlanmış olduğu bu yayını ile hem ayrı hem de birlikte eğitim ortamlarında uygulanabilecek öğretim programlarını bulmak olasıdır.

Kitabın desenlenmesinde öncelikle üstün zekalı öğrencilerin eğitimine yönelik eğitsel stratejiler ayrıntılı biçimde ele alınmıştır. Daha sonra en çok sorun yaşanan genel eğitim sınıflarındaki üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde müfredat farklılaştırma, öğretmenlerin işini kolaylaştıracak biçimde kurgulanmıştır. Düşünme becerileri ve düşünme becerilerinin desteklenmesi, erken çocuklukta üstün yetenek, özellikle okul öncesi eğitim ve ailelerin işini kolaylaştıracak bilgilerle donatılmıştır. Daha sonra çeşitli disiplinler açısından konu ele alınarak, matematikte üstün yetenek ve üstün yeteneğin desteklenmesi ile üstün yetenekli çocuklarda sosyal bilgiler eğitimi, bu disiplin alanlarında çalışan öğretmenlerin uygulayabileceği bilgiler açısından referans olabilecek bir bölüm izlenimini vermektedir.

Yaratıcı yazma, eleştirel okuma ve eleştirel okuma becerilerinin desteklenmesinin nasıl yapılacağı yanı sıra üstün zekalı olmasına karşın özgül öğrenme güçlüğü olan çocukların ele alındığı iki kere farklı öğrenciler, üstün yeteneklilerin ailelerinin eğitimi ve üstün zekalı öğrencilerin öğretmenlerinin eğitimi bölümleri ile kitap bir bütünlük oluşturmaktadır.

Genç akademisyenlere bu konularda daha fazla yayını yapmaları dileği ile, eserin alandaki bir boşluğu doldurabilecek yayınlardan birisi olduğu kanısındayım.

Prof. Dr. Ayşegül Ataman

Lefke Avrupa Üniversitesi

Özel Eğitim Öğretmenliği Bölüm Başkanı, 2015

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

1. BÖLÜM: Üstün Zekalı Öğrencilerin Eğitimine Yönelik Eğitsel Stratejiler

Yrd. Doç. Dr. Feyzullah ŞAHİN

2. BÖLÜM: Genel Eğitim Sınıflarındaki Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitiminde Müfredat Farklılaştırma

Yrd. Doç. Dr. Feyzullah ŞAHİN

3. BÖLÜM: Düşünme Becerileri Ve Düşünme Becerilerinin Desteklenmesi

Dr. İbrahim AKAR

4. BÖLÜM: Erken Çocuklukta Üstün Yetenek?

Doç. Dr. Elif DAĞLIOĞLU

5. BÖLÜM: Matematikte Üstün Yetenek Ve Üstün Yeteneğin Desteklenmesi

Uzm. Şeyma Şengil AKAR

6. BÖLÜM: Üstün Yetenekli Çocuklarda Sosyal Bilgiler Eğitimi

Dr. Hüseyin MERTOL

7. BÖLÜM: Yaratıcı Yazma

Doç. Dr. Gökhan ARI

8. BÖLÜM: Eleştirel Okuma Ve Eleştirel Okuma Becerilerinin Desteklenmesi

Doç. Dr. Hasan Kağan KESKİN

9. BÖLÜM: İki Kere Farklı Öğrenciler

Yrd. Doç. Dr. Marileana Z. LEANA-TAŞÇILAR

10. BÖLÜM: Üstün Yeteneklilerin Ailelerinin Eğitimi

Yrd. Doç. Dr. Adile Gülşah SARANLI

10. BÖLÜM: Üstün Zekalı Öğrencilerin Öğretmenlerinin Eğitimi

Yrd. Doç. Dr. Feyzullah ŞAHİN

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM

ÜSTÜN ZEKALI ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİNE YÖNELİK EĞİTSEL STRATEJİLER

1. Zenginleştirme.....	3
2. Hızlandırma	4
2.1 Okula Erken Kayıt.....	5
2.2 Sınıf Atlama	6
3. Gruplama.....	7
3.1 Özel Okul	8
3.2 Tam Günlü Özel Sınıf	9
3.3 Abc (Xyz) Sınıfları	10
3.4 Derleme Sınıf	11
3.5 Kaynak/ Destek Odası	11
3.6 Sınıf İçi Benzer Veya Karışık Yetenek Grupları	12
Özet	13
Kaynaklar.....	14

2. BÖLÜM

GENEL EĞİTİM SINIFLARINDAKİ ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİNDE MÜFREDAT FARKLILAŞTIRMA

1. Müfredat Farklılaştırma İlkeleri.....	20
2. Müfredat Farklılaştırma Öğeleri.....	23
3. Müfredat Farklılaştırmayı Destekleyen Belli Başlı Öğretimsel Stratejiler	25
3.1 Müfredat Sıkıştırma	25
3.2 İçerik Transferi	25
3.3 Bireysel Araştırma Projeleri.....	26
3.4 Güçlük Düzeyi Artırılmış Etkinlikler.....	27
3.5 İstasyon Eğitimi	28
3.6 Merkezler	31
3.7 Öğrenme Sözleşmesi	32
4. Müfredatta Farklılaştırmayı Destekleyen Diğer Öğretimsel Stratejiler	34
4.1 Öğrenme Stiline Göre Farklılaştırma	34
4.2 Zeka Alanlarına Göre Farklılaştırma	35
4.2 Sosyal-Duygusal Gelişime Yönelik Farklılaştırma	36
Özet	37
Kaynaklar.....	38

3. BÖLÜM

DÜŞÜNME BECERİLERİ VE DÜŞÜNME BECERİLERİNİN DESTEKLENMESİ

1. Giriş.....	41
1.1 Düşünme Becerilerine Genel Bir Bakış	42
1.2 Üstün Yetenekli Öğrenciler ve Düşünme Becerileri.....	44
1.3 Düşünme Becerilerinin Gelişimi ve Desteklenmesi.....	45
2. Düşünme Becerilerinin Öğretimi ve Desteklenmesinde Hilda Taba Stratejileri ...	47
2.1 Kavram Gelişimi	51
2.2 Veri Yorumu.....	56
1.3 Genellemelerin Uygulanması.....	60
1.1 Çatışma Çözümü.....	64
Özetle	70
Kaynaklar.....	71

4. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUKTA ÜSTÜN YETENEK

1. Erken Çocuklukta Üstün Yetenek	75
2. Üstün Yetenekli Çocukların Gelişim Özellikleri.....	77
2.1 Fiziksel ve motor gelişim.....	79
2.2 Beyin gelişimi	79
2.3 Bilişsel gelişim	80
2.4 Dil gelişimi	81
2.5 Sosyal ve duygusal gelişim	82
3. Üstün Yetenekli Çocukların Ayırt Edici Özellikleri	84
3.1 Bebeklik dönemi	84
3.2 Çocukluk dönemi	86
3.2.1 Bilişsel özellikler.....	86
3.2.2 Akademik özellikler	87
3.2.2 Sosyal ve duygusal özellikler	88
Kaynaklar.....	92

5. BÖLÜM

MATEMATİKTE ÜSTÜN YETENEK VE ÜSTÜN YETENEĞİN DESTEKLENMESİ

1. Matematikte Üstün Yetenek Nedir?	97
1.1 Matematik yeteneğinin gelişimi	98
1.2 Matematiksel yaratıcılık	101
2. Sınıflarda Matematik Yeteneğinin ve Matematiksel Yaratıcılığın Desteklenmesi.....	103
2.1. Discover problem matrisi	105
3. Matematik Eğitiminde Yeni Bir Perspektif: Matematiksel Modelleme Etkinlikleri (Sınıf İçi Uygulama Örnekleri)	107
Özet	109
Kaynaklar.....	110

6. BÖLÜM

ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARDA SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ

1.Sosyal Bilgiler Eğitiminde Kullanılan Başlıca Öğretim Modelleri.....	114
1.1 Taba modeli	115
1.2. Hamburger modeli.....	115
1.3.Dagwood modeli.....	116
1.4. Maker modeli ve DISCOVER problem matrisi	117
1.5. Paralel müfredat modeli	117
2.Sosyal Bilgiler Eğitiminde Kullanılan Başlıca Öğretim Yöntemleri	118
3.Sosyal Bilgiler Eğitiminde Kullanılan Başlıca Öğretim Teknikleri.....	120
4. Sosyal Bilgiler Dersinde Müfredat Farklılaştırma.....	121
Özet	124
Kaynaklar.....	125

7. BÖLÜM

YARATICI YAZMA

1. Yazma Öğretimi.....	128
1.1 Yazma Öğretiminin Amaçları	129
1.2 Yazma Öğretiminin İlkeleri.....	130
1.3 Yazma Öğretiminin Unsurları.....	130
2. Yazma Öğretiminde Yaklaşımlar.....	133
2.1 Ürün Yaklaşımı.....	133
2.2 Tür Yaklaşımı.....	134
2.3 Süreç Yaklaşımı	135
2.3.1 Anlatımcı Model.....	136
2.3.2 Bilişsel Model	137
2.3.3 Sosyal Bağlam Modeli.....	139
3. Yazma Süreci	141
3.1 Hazırlık.....	141
3.2 Taslak Oluşturma	143
3.3 Düzenleme (Düzenleyerek Yazma)	144
3.4 Düzeltme (Gözden Geçirme).....	146
3.5 Paylaşma.....	146
4. Yaratıcı Yazma.....	147
4.1 Yaratıcı Yazma Teknikleri	151
4.1.1 Kavram Ağı Oluşturma.....	151
4.1.2 Konu Daraltma	151
4.1.3 Cümlelerin Öğeleri	152
4.1.4 Haberdan Hikâye Yazma	154
4.1.5 Eyleyen Değiştirme	154
4.1.6 Metin Tamamlama	155
4.1.7 Görselden Metin Oluşturma	156
4.2 Yaratıcı Yazma Süreci Stratejileri	158
4.3 Yaratıcı Yazma Etkinlikleri.....	160
4.3.1 Cümleleri Edebi Hâle Getirme	160
4.3.2 Kelimenin Biten Sesiyle Sonraki Kelimeyi Başlatarak Cümleler Oluşturma.....	160
4.3.3 Mayınlı Kelime Ve Harfler	161
4.3.4 Renk.....	162
5. Yaratıcı Yazmada Değerlendirme	163
Kaynaklar.....	170

8. BÖLÜM

ELEŞTİREL OKUMA VE ELEŞTİREL OKUMA BECERİLERİNİN DESTEKLENMESİ

1. Okuma	174
2. İyi ve zayıf okuyan öğrencilerin özellikleri	175
3. Eleştirel okuma	178
3.1 Yazar açısından değerlendirme	179
3.2 Materyal açısından değerlendirme	179
4. Eleştirel okumada metin seçimi	181
5. Eleştirel okumada öğretmen	183
Özet	184
Kaynaklar.....	186

9. BÖLÜM

İKİ KERE FARKLI ÖĞRENCİLER

1. İki kere Farklı Nedir?	189
2. İki Kere Farklı Çocukların Karakteristik Özellikleri	190
3. İki Kere Farklı Çocukların Tanılanmalarında Yaşanan Sorunlar	192
3.1. İki kere farklı öğrencileri tanılamak için bir öneri	193
4. İki Kere Farklı Çocukların Eğitimlerinin Düzenlenmesi	194
5. İki Kere Farklı Çocuklardaki Üstün Potansiyel Nasıl Desteklenebilir?	198
Özet	204
Kaynaklar.....	206

10. BÖLÜM

ÜSTÜN YETENEKLİLERİN AİLELERİNİN EĞİTİMİ

1. Üstün Yetenekli Bir Çocuğa Sahip Olmak	210
2. Üstün Yetenekli Çocukların Ailelerinin Belli Başlı Özellikleri	211
3. Üstün Yetenekli Çocukların Ailelerinin Çocuklarını Yetiştirmeye İlgili Karşılaştıkları Başlıca Zorluklar	213
4. Üstün Yetenekli Çocukların Ailelerinin İhtiyaçları	216
5. Aile Eğitimi Çalışmalarının Üstün Yetenekli Çocukların Ailelerine Faydaları ..	218
6. Üstün Yetenekli Çocukların Aileleri İçin Gerçekleştirilen Aile Eğitimi Çalışmaları	219
6.1 Olumlu Ebeveynlik Modeli (Positive Parent Training).....	220
6.2 SENG Modeli (Social Emotional Needs of Gifted Children)	220
6.3 Üstün Yetenekli Çocukların Ailelerine Yönelik Gerçekleştirilen Diğer Eğitim ve Rehberlik Çalışmaları.....	221
Özet	223
Kaynaklar	226

11. BÖLÜM

ÜSTÜN ZEKALİ ÖĞRENCİLERİN ÖĞRETMENLERİNİN EĞİTİMİ

1. Öğretmen Eğitimine Genel Bir Bakış	233
2. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Öğretmenlerinin Eğitimi.....	235
3. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Öğretmenlerinin Özellikleri/Yeterlilikleri	237
3.1 Öğretmenlerin kişilik özellikleri	238
3.2.Öğretmenlerin mesleki yeterlilikleri	240
4. Öğretmenlere Öneriler	241
Özet	242
Kaynaklar.....	243

1. BÖLÜM

ÜSTÜN ZEKALI ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİNE YÖNELİK EĞİTSEL STRATEJİLER

Yrd. Doç. Dr. Feyzullah ŞAHİN¹

Öğrenme Hedefleri

Bu üniteyi tamamladıktan sonra,

- Zenginleştirme, hızlandırma ve gruplama terimlerini tanımlayabilecek,
- Zenginleştirme, hızlandırma ve gruplama stratejileri arasındaki temel farklılıkları açıklayabileceksiniz,
- Zenginleştirme, hızlandırma ve gruplama stratejilerine hangi durumlarda başvurmanız gerektiğini tanımlayabileceksiniz.

İçindekiler

- Zenginleştirme
- Hızlandırma
- Gruplama

Düşünelim, Tartışalım

? Farklı yetenek düzeyinden oluşan öğrencilerin eğitiminde ne tür stratejiler işe koşulabilir tartışalım.

---

1 Yrd. Doç. Dr. Feyzullah ŞAHİN, Düzce Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü
Üstün Zekalıların Eğitimi ABD, e-mail: feyzullahsahin@duzce.edu.tr

Örnek Olay

Fen lisesinde çalışan bir öğretmen arkadaşımınla buluştuğumda, sınıfında bulunan öğrencilerle ilgili dert yakınmaya başladı. “Sınıfımda farklı ilgi ve yeteneğe sahip öğrenciler var. Bu çocukların düzeyleri de farklı. Ders anlatırken ne yapacağımı kestiremiyorum. Örneğin, bir gün matematik dersinde olasılıklar konusunu işlerken sınıf birincisi Ayşe itiraz etti: “Hocam, olasılıklar benim en sevdiğim konulardan birisi. Üniversitede matematik bölümünde öğretim üyesi olan abim bu konuyu bana geçen günlerde anlattı. Sizin anlattıklarınız tamamını biliyorum. Başka bir konu anlatabilir misiniz?” dedi. Yine geçtiğimiz günlerde yaşadığım bir olay beni çok şaşırttı. Trigonometri konusuna yeni giriş yapmıştım. Bu konuda akranlarına göre daha iyi durumda olan üç öğrencim geldi. Trigonometrinin günlük yaşamımızda yeri konulu bir proje hazırlayarak arkadaşlarına sunmak istediklerini bu konuda kendilerine izin vermeme istediler. Bu konuyu bir sonraki derste sunmaları için ödev olarak verdim. Bir sonraki hafta hazırladıkları konuyu sundular. İnanamadım. Çok güzel hazırlanmışlardı, çok iyi bir sunu idi. Bu ve benzer olayları sınıfımda sıklıkla yaşıyorum. Anlattığım derslerde farklı düzeylerde ilgisi ve yeteneği olan öğrencilerin eğitiminde ne yapmalıyım? Hangi yöntemi/ stratejiyi seçmeliyim? Bu öğrencilere bazen diğer öğrencilere verdiğim ödevlerden daha fazla ödev vererek kendilerini geliştirmelerini istiyorum? Acaba bu yaptığım doğru mu? ...” Dilek öğretmen

Fen lisesi gibi zihinsel alanda üstün yetenekli olan öğrencilerin eğitimlerini sürdürdüğü okullarda öğretmenlerin sıklıkla karşılaştığı ve ne yapacaklarını çoklukla kestiremedikleri bir durum: Farklı hazır bulunuşluk, ilgi, yetenek ve öğrenme hızına sahip çocuklardan oluşan bir sınıfta eğitim en etkili biçimde nasıl sürdürülebilir?

Üstün yetenekli öğrenciler, hazır bulunuşluk düzeylerine bağlı olarak akranlarından farklı eğitsel ihtiyaçlara sahip olabilirler. Öğrenme hızı, derinliği ve karmaşıklığı gibi özellikleri ile akranlarından farklılık sergileyen bir öğrenci grubunun eğitiminde başarının yakalanabilmesi için tabii ki tek bir strateji veya yöntemden bahsetmek olanaksızdır. Dolayısıyla, söz konusu öğrenci grubunun eğitiminde hızlandırma, zenginleştirme ve/ veya gruplama adı altında sınıflandırabileceğimiz bir takım stratejilere tek tek veya birlikte başvurulabilir. Bu stratejilerin içeriğinde hangi uygulamalar yer alır? Hangi koşullar altında hangisi uygundur?

Eğitsel stratejiler, genel bir kavramdır. Üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde tercih edilen eğitsel stratejiler ise genellikle zenginleştirme, hızlandırma ve gruplama başlıkları altında sınıflandırılmaktadır. Söz konusu stratejilerin bir veya daha fazlası eğitsel amaçlar kapsamında birlikte kullanılabilir.

1. Zenginleştirme

Zenginleştirme, normal sınıf programında üstün yetenekli öğrencilerin özelliklerine ve gereksinimlerine uygun uyarlamalar yapılması biçiminde uygulanan bir stratejidir (Ersoy & Avcı, 2000). Söz konusu strateji, hazır bulunuşluk ve motivasyonu düzeyi yüksek olan öğrencilerin tamamına uygulanabilir.

Zenginleştirme bir eğitim programını oluşturan süreç ve program içeriğine ilişkin hedeflere ulaşmada uygulanan yöntemleri kapsamaktadır. Süreçlerden yaratıcı düşünme, problem çözme, eleştirel düşünme, bilimsel düşünme gibi üst düşünme becerilerini geliştirmeyi içerir. İçerikte ise bu süreçlerin geliştirildiği konular, projeler, performans ödevleri ve etkinlikler yer almaktadır. Bağımsız çalışma ve araştırma projeleri, kültürel ve bilimsel alanlara veya mesleki kuruluşlara geziler, konuşmacı davet edilmesi, hafta sonu programları, sınıfta veya okulun kaynak/destek oda uygulaması, ilgi/ öğrenme merkezleri, danışmanlık kapsamında uygulanan etkinlikler, yaz/ kış program ve/veya kampları içerikte zenginleştirmeye örnek olarak verilebilir. Uygulamada, ana müfredat programına ek süreç, konu ve etkinlikler eklenmesi biçiminde uygulanmaktadır. (Ataman, 2004; Davaslıgil, 2004).

Zenginleştirme uygulaması yatay veya dikey olarak uygulanabilmektedir. Yatay zenginleştirmeye örnek olarak, karma yetenek düzeyinde öğrencilerden oluşan bir sınıf ortamında tarih dersinde zenginleştirme stratejisini kullanmak isteyen bir öğretmen, İstanbul'un fethi anlatılırken –konuya ilgili- üstün yetenekli öğrencilerden birisine fethi hazırlayan etmenler konusunda bir ödev hazırlayarak sınıfa sunmasını istemesi, verilebilir. Böylece, söz konusu öğrencinin ilgi duyduğu konuyu detaylı olarak öğrenmesine fırsat sağlamış olur. Tamamı üstün/ özel yetenekli bireylerden oluşan bir sınıf veya okulda görev yapan bir öğretmen ise aynı konuyu işlerken tarih konusunda uzman olan bir kişiyi sınıfa davet edebilir. Bu yaklaşım öğrencilerin ilgi duydukları konuyu derinlemesine öğrenmesine fırsat sunar.

Yatay zenginleştirmeye ise örnek olarak, tarih dersinde İstanbul'un fethi işlenilirken, ilgili öğrenci(ler)e 15.nci yüzyıl savaş gemilerinin özellikleri konulu bir araştırmayı ödev olarak verebilir. Böylece, konuya ilişkin kapsamlı bilgi edinilmesi sağlanmış olur.

Zenginleştirme stratejisinin en önemli avantajlarından birisi, üstün yetenekli çocuklar yanı sıra farklı yetenek düzeyindeki akranlarına da uygulanabilir olmasıdır. Uygulama gerçekleştirilirken üstün yetenekli bireyler akranlarından ayrılmadığı için akranları onlardan model alma şansı yakalamaktadır. Bu durum, çocukların daha uyumlu ve farklılıklara daha esnek olmalarına zemin hazırlamaktadır (Ataman, 2000). Ayrıca, gizil gücüne uygun akademik başarı sergileyemeyen üstün yetenekli çocuklar ile öğrenme güçlüğü çeken üstün yetenekli çocuklarda da oldukça olumlu etkileri vardır (Ford, 1999; Johnsen, 2000, akt.: VanTassel-Baska & Brown, 2007). En önemli bir diğer avantajı da her yerleşim bölgesinde ve her okulda uygulanabilir olmasıdır (Ataman, 2000).

Bir eğitimci bu stratejiyi etkili biçimde uygulayabilmek için eğitim verdiği sınıfın düzeyini, kullandığı eğitim yöntemlerini, dersin kazanımlarını, okulun madde ve sosyal kaynaklarını, öğrencilerin okul içi ve okul dışı yaşantısı ile imkânlarını ve öğrencilerin özel ilgi alanlarını göz önünde bulundurmalıdır (Cutts & Mosseley, 2001). Ayrıca, eğitimciler söz konusu strateji kapsamında yer alan uygulamalardan özellikle normal veya normalin biraz üzerinde zekaya sahip çocukların (100-115 zeka puanına sahip olanlar) en fazla faydalanacağını bilmelidirler. Bireylerin zeka puanı yükseldikçe soyutlama ve karmaşık öğrenme hızı, dolayısıyla eğitsel ihtiyaçları değişeceği için sadece zenginleştirme uygulamasına başvurulması zaman kaybına yol açabilecektir (Silverman, 1998). Bundan dolayı, zeka düzeyi oldukça yüksek çocuklara yönelik seçilecek etkinliklerde zenginleştirme yanı sıra hızlandırmaya da başvurulmalıdır.

2. Hızlandırma

Genel eğitim sınıflarında sürdürülen öğretim hızının üstün yetenekli öğrencilerin zeka ve öğrenme düzeylerinin çok gerisinde olması, bu öğrencilerde yalnızca düşük başarı sendromuna neden olmakla kalmamakta, geçici yada kalıcı “zihinsel tembelleğe” de yol açabilmektedir (Sak, 2010).

Hızlandırma, bir öğrencinin takvimsel yaşı yerine yeterliliklerine dayalı olarak programa katılımını sağlamaya dayalı bir stratejidir. Farklı biçimlerde uygulanabilmektedir. Hızlandırma denildiğinde ülkemizde ilk akla gelen okula erken başlatma ve/ veya sınıf atlatmadır.

Hızlandırma ders atlama, üniversiteden ders alma, okula erken kayıt yaptırmaya, uluslararası bakalorya programı, iki farklı programa aynı anda kayıt yaptırmaya, program sıkıştırma (curriculum compacting), kendi öğrenme hızında öğretim (self-paced instruction) konu temelli hızlandırma (subject-matter acceleration), üstten ders alma gibi farklı uygulama biçimleri mevcuttur. Ancak ülkemizde, MEB’na bağlı genel ilk ve ortaöğretim okullarında sınıf atlatma ve okula erken